

18 DE SETEMBRE DE 2021 ASSEMBLEA GENERAL ORDINÀRIA DE L'ASSOCIACIÓ CATALANA D'EX-PRESOS POLÍTICS DEL FRANQUISME

SOBRE EL “MANIFIESTO POR LA INCLUSIÓN DE LA MEMORIA HISTÓRICA DEMOCRÁTICA EN EL CURRÍCULUM ESCOLAR”

Editorial

La nostra associació ha considerat sempre imprescindible la transmissió de la Memòria Històrica Democràtica a les noves generacions i, en aquest sentit, valorem molt positivament les activitats i propostes que es fan des del món de l'educació formal i informal. La creació el passat curs escolar de la Comissió Pedagògica de l'associació i l'organització de dues jornades de pedagogia de la memòria, que tindran continuïtat durant aquest curs, ens ha permès un contacte directe amb investigadors, professorat i persones de les associacions memorialistes relacionades amb el tema educatiu.

A partir d'aquestes jornades i coincidint amb la tramitació de la *Ley de Memoria Democrática* al Congreso i la concreció del currículum de secundària per desenvolupar la nova llei d'educació (LOMLOE), hem considerat urgent fer arribar al *Ministerio de Educación y Formación Profesional* una sèrie de propostes concretes en relació al tema; propostes plasmades en un manifest impulsat per la Comissió Pedagògica de l'associació, coordinada per la

companya Isabel Alonso i pel professor de la Universidad de León, Enrique Javier Díez, amb el que hem establert contacte per convidar-lo a presentar el seu llibre, *La asignatura pendiente*, a la nostra primera jornada:

<https://www.youtube.com/watch?v=ckb0xtCWDS0&t=649s>

En aquesta mateixa publicació podeu llegir el manifest, al qual molt ràpidament s'hi han sumat d'altres persones tant del món associatiu com de l'educatiu, amb la qual cosa el manifest ha aconseguit una ressonància i un volum de suports immediats, més de trenta mil, que ha fet que moltes persones hagin coincidit en la seva importància i en la oportunitat de les seves propostes. El professorat preocupat per aquests temes ha trobat en el text del manifest un element per visualitzar una qüestió que preocupa a molts docents. Entre les primeres persones signants podem trobar noms com els següents:

Paul Preston

(London School of Economics)

Matilde Eiroa

(San Francisco, Universidad

Carlos III de Madrid)

Ángel Viñas

(Historiador y diplomático)

Ángeles Egido León

(UNED)

Julián Casanova Ruiz

(Universidad de Zaragoza)

Pilar Domínguez Prats

(Universidad de Las Palmas de Gran Canaria)

Francisco Espinosa Maestre

(Universidad de Sevilla)

Mirta Núñez Díaz Balart

(Universidad Complutense de Madrid)

Alberto Reig Tapia

(Universitat Rovira i Virgili de Tarragona)

Irene Laviña Pérez

(Universidad Complutense de Madrid)

Pere Ysàs Solanes

(Universitat Autònoma de Barcelona)

L'Associació continua així la seva tasca en relació als temes d'educació que, al nostre entendre, són una de les qüestions més importants en el treball de la memòria històrica. L'Associació figura entre les primeres que li ha donat suport, si també vols donar el teu suport ho pots fer a través d'aquest formulari:

<https://forms.gle/H143QRbU-FhxjqGRy9>

SUMARI

1. [18 de setembre de 2021 - Assemblea General Ordinària de l'Associació Catalana d'Expresos polítics del franquisme](#)
2. [Sobre el "Manifiesto por la inclusión de la memoria histórica democrática en el currículum escolar"](#)
3. [Assemblea General Ordinària](#)
4. [Placa de l'Associació a CCOO de Catalunya](#)
5. [Reconeixement de l'ACEPF a Enric Cama](#)
6. [Una esperança permanent \(1999-2021\) 22 anys d'editorials](#)
7. [Intel·ligència política en aquest tram del debat parlamentari](#)
8. [Manifiesto por la inclusión de la memoria democrática en el currículum escolar](#)
9. [L'idiota de les ensaimades de Can Rovira](#)
10. [La asociación en las fiestas de la Mercè](#)
11. [Presentació del llibre "El top de la represión de la libertad \(1963-1977\)" de Juan José Águila](#)
12. [X Trobada transfronterera de la memòria històrica democràtica i antifeixista](#)
13. [Homenatge a Salvador Allende](#)
14. [Presentació del llibre "18 de octubre de 1971. La ocupación de SEAT"](#)
15. [Any Victòria Pujolar](#)
16. [Arreu la sorra, veus i música per a un antifeixisme quotidià](#)
17. [Cap de setmana antifeixista, 23 i 24 d'octubre de 2021](#)
18. [Març 1937: Guadalajara, Itàlia: victòria de l'antifeixisme](#)
19. [Cristina Zalba, una dona heroica de l'Oix de 1945](#)
20. [XXXII Homenatge al guerrillero español - XX Jornada El maquis en Santa Cruz de Moya](#)

PLAFÓ D'EDICIÓ

Associació Catalana d'Expresos Polítics del Franquisme (membre de la FIR)

Adreça:

Via Laietana, 16 – 08003 Barcelona.

Tel:

934 812 853.

Correu electrònic:

expresopolitics@gmail.com

Web:

expresopoliticsdelfranquisme.com

Dipòsit legal:

B-33.493-95

Fotografies:

Ignasi Espinosa, Montse Torras

Twitter:

[@exprespol](https://twitter.com/exprespol)

Facebook:

[/Expresos Politcs Franquisme](https://www.facebook.com/ExpresosPoliticsFranquisme)

Muntatge i impressió:

[Associació La Natural Coopmunicació](#)

Compte corrent:

ES07-2100-0429-6402-0017-5329

VOLS FER-TE SOCI/A?

Col·labora amb nosaltres per fer visible la Memòria Democràtica:

- Fes-te soci/a amb una quota de 30€ anuals.
- O fes una aportació puntual a la nostra entitat.

Més informació a la nostra [web](#).

ESTIGUES AL DIA!

Inscriu-te al nostre **Butlletí Electrònic** per rebre els actes que realitzem i articles relacionats amb la nostra entitat.

Omplé el següent [formulari](#).

ASSEMBLEA GENERAL ORDINÀRIA

Montse Torras

El 18 de setembre l'Associació va celebrar l'Assemblea General aplaçada l'any passat per la força major de la pandèmia. Amb l'assistència de 55 sòcies i socis vam complir amb el tràmit d'abordar els principals elements de la vida quotidiana de l'entitat. Abans però d'entrar en l'ordre del dia vam procedir a lliurar a Javier Pacheco, secretari general de CCOO de Catalunya, convidat especial a l'Assemblea, la placa de l'Associació en reconeixement a l'actitud solidària del sindicat. La vicepresidenta de l'ACEPF, Antonia Jover, va llegir els motius que han impulsat a l'Associació a lliurar la distinció a CCOO i va fer lliurament de la placa, transmetent a Javier Pacheco les felicitacions de l'Associació. En aquesta publicació trobareu informació sobre el lliurament d'aquesta distinció a CCOO.

A continuació l'Assemblea va repassar la Memòria d'Activitats realitzades l'any 2020, que la Junta ja havia editat en un fulletó. En una llista exhaustiva de més de dues-centes activitats, la majoria telemàtiques a causa del COVID19, es recull una intensa activitat que demostra la nostra capacitat d'adaptació a les circumstàncies adverses generades per la pandèmia.

Es van donar les dades dels nous socis i sòcies de l'ACEPF, amb la informació que en els darrers anys l'Associació ha vist com augmentava el nombre d'associats i associades. Es va destacar que el 2020 van haver-hi 28 altes i 120 noves subscripcions a la revista i al Newsletter digital.

A continuació s'informa de la qüestió econòmica de l'Associació que es resumeix en una situació delicada però amb garanties de continuïtat gràcies a les gestions que la Junta ha realitzat. Diverses intervencions manifesten la preocupació per la situació. En relació a aquest tema es proposa l'augment de la quota anual a 50 euros. La proposta es aprova per unanimitat.

La vicepresidenta Rosa Viñolas va lliurar els carnets a nous i noves afiliades el 2020, i tot seguit s'informa dels canvis en la Junta. S'exposa que de la Junta han manifestat la seva voluntat de dimitir per motius personals o de salut. Alguns han treballat molts anys dirigint l'entitat i es considera que malgrat la seva decisió de deixar la Junta hi poden assistir sempre que ho desitgin. Deixen la Junta amb l'agraïment de tots per la seva dedicació: Pere Díaz Gil, Gabriel García, Blanca Maíquez, Antonia Moreno i Juan Rodríguez.

Les persones a qui s'ha demanat incorporar-se a la nova Junta són: Isabel Alonso Dávila, Nadia Cànovas Flores, Miguel Ángel Díaz González i Sergi Sallamé Segura. Els càrrecs de la nova Junta Directiva queden de la següent manera:

Carles Vallejo

President

Rosa Viñolas

Vicepresidenta

Antonia Jover

Vicepresidenta

Ajudes al Butlletí 105

Núria i Juliana	50,00 €
Mari Cruz Pavan	20,00 €
Natatxa	20,00 €
Rosa Eulalia Ramon	10,00 €
Marisa Oliva	25,00 €
TOTAL	125,00 €

**MOLTES
GRÀCIES
PER LA VOSTRA
COL·LABORACIÓ!**

Montse Torras

Secretària

Eduard Amouroux

Finances

Rosario Cunillera

Tresorera

Isabel Alonso

Vocal

Pilar del Amo

Vocal

Enric Cama

Vocal

Nadia Cànovas

Vocal

Miguel Ángel Díaz

Vocal

Ignasi Espinosa

Vocal

Marià Hispano

Vocal

Domènec Martínez

Vocal

Sergi Salamé

Vocal

El president Carles Vallejo informa del pla de treball per l'any 2021, del qual ja en tenim la meitat cobert degut al retard provocat per la pandèmia.

Després d'unes informacions de caràcter general sobre el funcionament de l'oficina de Via Laietana, i per finalitzar l'Assemblea, es presenta el llibre *"Una esperança permanent (1999-2021) 22 anys d'editorials"* d'Enric Cama. Carles Vallejo fa la presentació del llibre i del seu autor i Enric Cama presenta el llibre que recull les editorials de la revista de l'Associació CATALUNYA RESISTENT, que ha escrit ininterrompudament al llarg de 22 anys.

Per finalitzar l'assemblea, l'Associació fa lliurament d'una placa a Enric Cama en reconeixement al seu treball i compromís amb la lluita antifrancista i la memòria democràtica. Jo mateixa llegeixo els motius del lliurament i Domènec Martínez li va lliurar la placa.

L'Associació agraeix l'assistència de les persones que van acompanyar-nos en aquesta assemblea, tant als 55 socis i sòcies, com a les 60 persones que van assistir convidades al lliurament del reconeixement a CCOO i el lliurament de la placa de l'Associació a l'Enric Cama.

PLACA DE L'ASSOCIACIÓ A CCOO DE CATALUNYA

Enric Cama

L'any 2019, l'Associació Catalana d'Expressos Polítics del Franquisme va institucionalitzar el lliurament d'una placa anual de reconeixement a persones o entitats que hagin manifestat actituds de solida-

ritat vers d'altres persones o col·lectivitats. Des d'aleshores l'Associació ha lliurat plaques de reconeixement al programa de la cadena SER i a M. Antonia Palauzzi (en el record). A la SER pel seu programa de rescat de la memòria de les víctimes del Franquisme i a M. Antònia Pa-

lauzzi pel seu treball a les Comissions de Solidaritat durant la dictadura.

Enguany, la Junta Directiva de l'Associació va acordar, per unanimitat, lliurar la placa del 2021 al sindicat de les CCOO per la seva actitud solidària

envers la nostra Associació, doncs quan aquesta travessava uns moments crítics que, fins i tot, posaven en dubte la seva continuïtat, CCOO va estendre la seva actitud solidària cedint un espai on ubicar la nostra seu i permetre que l'Associació continués desenvolupant la seva activitat.

Les dues organitzacions, CCOO i l'ACEPF, participen dels mateixos principis morals i polítics

que es poden resumir en dignificar el treball, acabar amb l'explotació laboral i construir una societat de lliures i iguals on un diferent bressol no comporti obligadament una diferent vida. Hem tingut companys que han estat des del principi treballant en les dues entitats, com per exemple l'enyorat Angel Rozas, el record dels quals ens esperona a continuar lluitant per millorar les condicions de vida i treball.

Amb el nostre agraïment per la seva actitud solidària, en començar l'assemblea general de l'Associació el passat 18 de setembre, la vicepresidenta Antonia Jover va lliurar la placa de l'entitat a CCOO en la persona del seu Secretari General, company Javier Pacheco.

RECONeixEMENT DE L'ACEPF A ENRIC CAMA

Carles Vallejo

A l'assemblea general celebrada el passat 18 de setembre junt amb la presentació del llibre *"Una esperança permanent (1999-2021) 22 anys d'editorials"*, l'Associació Catalana d'Expresos Polítics del Franquisme va lliurar una placa a l'Enric Cama en reconeixement al seu treball i compromís amb la lluita antifrancquista i la memòria democràtica.

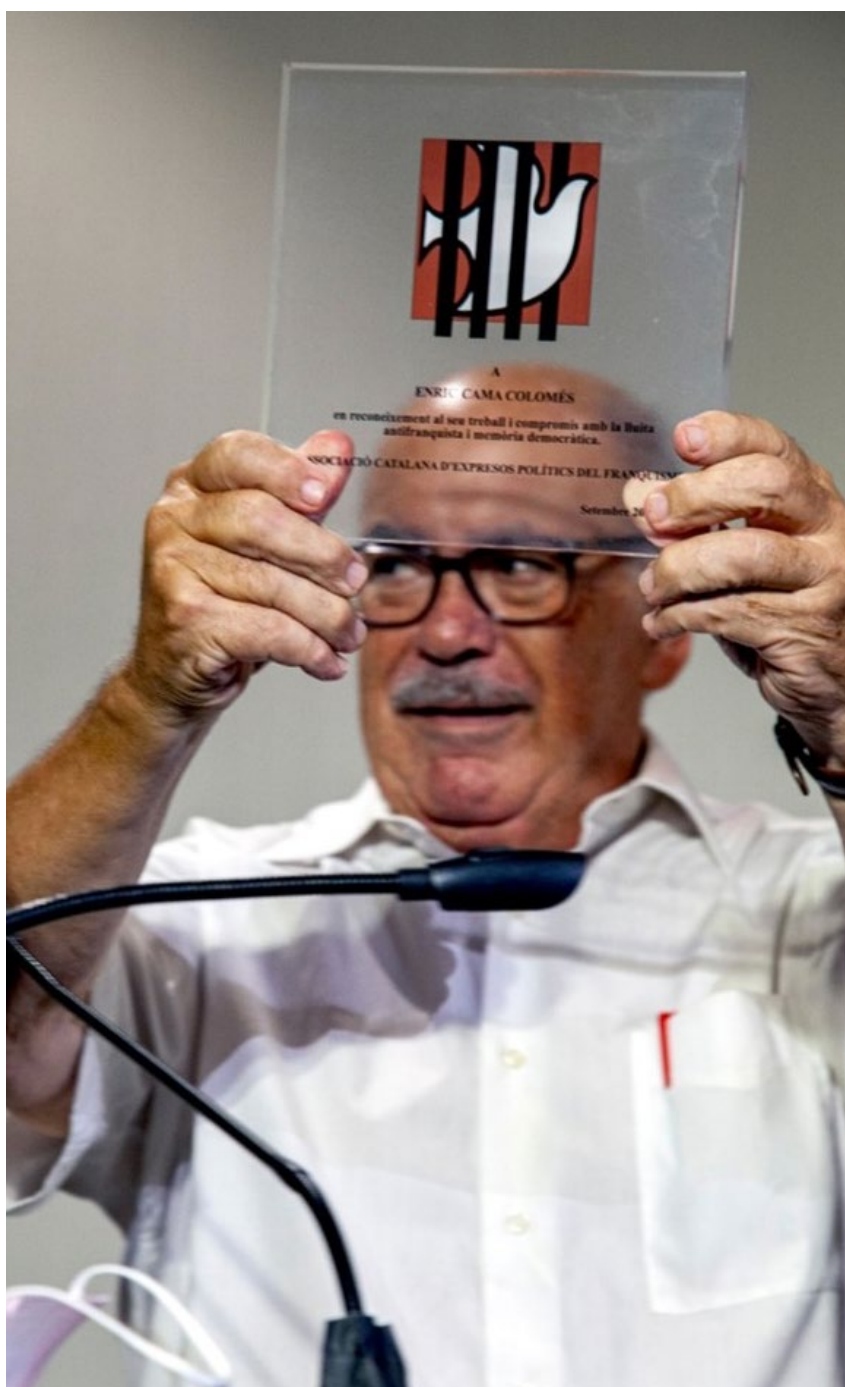
Aquest reconeixement a l'Enric Cama s'estava preparant des del Butlletí nº 100 de Catalunya Resistent però les mesures sanitàries no han permès fer-ho abans.

El professor d'història, el militant del PSUC i ICV, el sindicalista de CCOO i el resistent antifeixista, són la mateixa persona. L'Enric Cama ha estat, i encara és, el cronista de la nostra Associació amb les mateixes idees, rigor històric, gran sensibilitat i fidelitat a una manera d'entendre la Solidaritat, la Justícia i la Memòria Democràtica.

El juny de 2001 es va presentar el llibre *"Crònica de la Negra Nit. Vides i veus de les presons franquistes (1939-1969)"*. Tot i que va ser un treball col·lectiu que

va coordinar l'Ignasi Riera, el llibre va veure la llum gràcies a l'Enric, fent la transcripció de les entrevistes.

Encara queda feina a fer i gràcies a gent com l'Enric, no defallirem en la lluita antifeixista.

UNA ESPERANÇA PERMANENT (1999-2021) 22 ANYS D'EDITORIALS

Publiquem el pròleg que fa Carles Vallejo al llibre de l'Enric Cama, presentat el passat 18 de setembre en el marc de l'assemblea general de l'Associació

Us convido a llegir en aquestes pàgines una part de la nostra història, la de l'Associació Catalana d'Expresos Polítics del Franquisme, la de Catalunya i la del món, reflectida en les editorials que des de 1999 fins a l'actualitat han estat publicades en la revista de la nostra associació "Catalunya Resistent".

Per què només 22 anys d'editorials quan la nostra associació disposa d'una revista pròpia des de 1976? Perquè aquests són exactament els anys que l'amic Enric Cama l'ha dirigit i ha estat l'inspirador de les editorials.

Parodiant les paraules d'en Joan Herrera en l'emotiu article de comiat del nostre anterior president, "si l'Enric Pubill va ser l'enquadrador de les millors pàgines de la nostra història", l'Enric Cama n'ha estat i n'és el cronista.

Si una editorial és un text expositiu i un argumentari, normalment no signat, que explica i valora els fets més rellevants i és l'opinió col·lectiva del mitjà, no us desvetillo cap secret en confirmar que des de

1999 l'autoria de les editorials de *Catalunya Resistent* són de l'Enric Cama. Però també us he de dir, sense ser pretensions, que són l'opinió col·lectiva de l'intel·lectual orgànic de la

nostra associació (en el sentit gramscian).

Les editorials que us fem a mans pertanyen a l'òrgan d'expressió de l'Associació Ca-

"UNA ESPERANÇA PERMANENT"

22 ANYS D'EDITORIALS

1999 - 2021

BUTLLETÍ DE L'ASSOCIACIÓ CATALANA D'EXPRESOS POLÍTICS DEL FRANQUISME

Associació Catalana d'Expresos Polítics del Franquisme

Enric Cama

talana d'Expresos Polítics del Franquisme i és definitori que la seva capçalera "*Catalunya Resistent*" respongui a les paraules de Ray Bradbury en la novel·la *Fahrenheit 451* "*davant del poder censor, la transmissió de la memòria esdevé un acte de resistència*".

Podem considerar aquestes editorials com el que els historiadors anomenen font primària per reconstruir el nostre passat però com a lectors hi trobareu la mirada de l'actualitat política, de la recuperació de la memòria històrica democràtica i de la llarga i constant lluita per la veritat, la justícia i la reparació, des del prisma de l'Enric i de l'Associació.

Són definitoris alguns dels titulars de les 95 editorials dels darrers vint-i-dos anys: *El neo-feixisme ensenya l'orella*; *Contra la guerra, globalitzem la pau*; *Per un memorial democràtic*; *És arribat el moment de la institucionalització de la memòria de la lluita antifranquista*; *A qui incomoda la recuperació de la memòria antifranquista? Un artista compromès políticament*; *Un fantasma recorre Europa*; *S'ha acabat l'any de la rata*; *comença l'any del bou*.

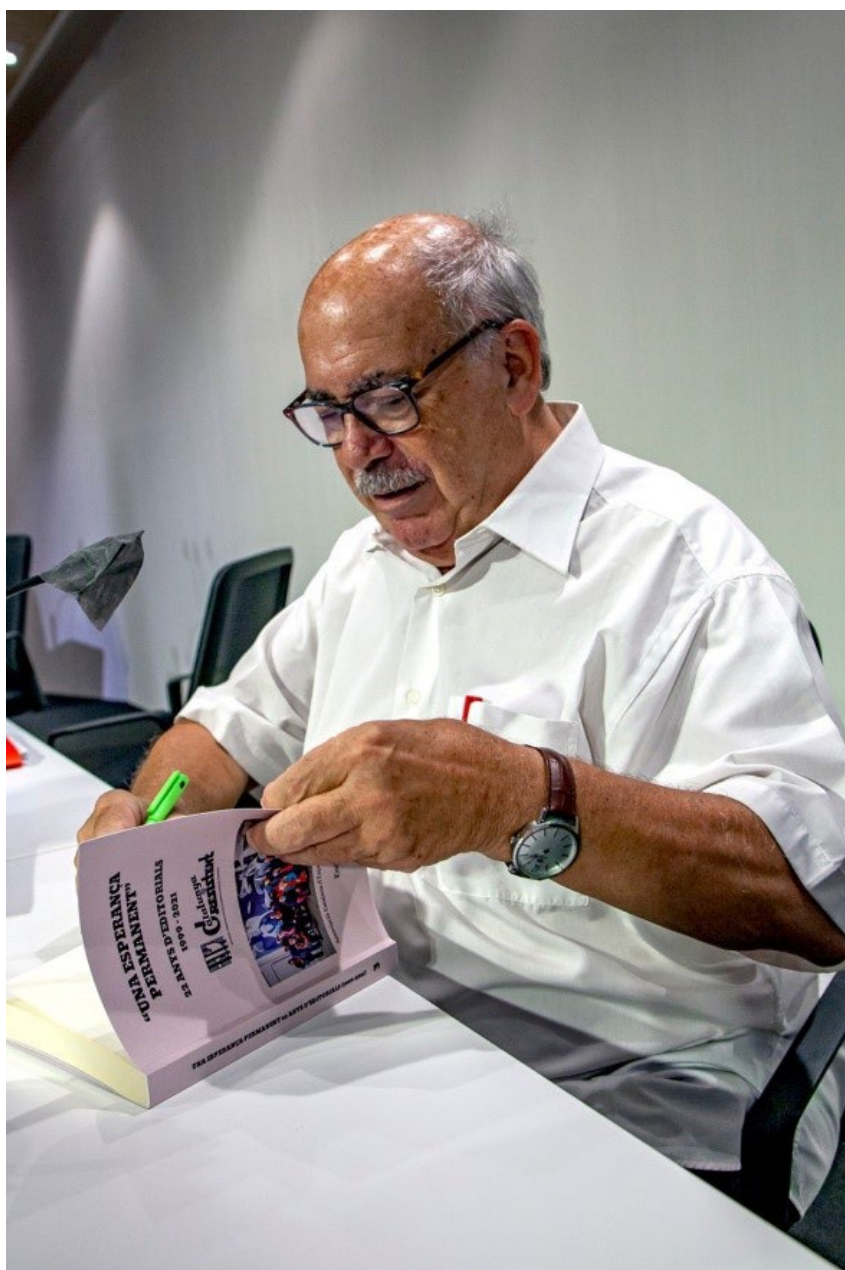
Aquests titulars de vegades són enigmàtics, d'altres parlen d'amics de l'Associació com l'Antoni Tàpies, però tots traspuen l'optimisme de la voluntat i el pessimisme de la intel·ligència (Gramsci dixit) del col·lectiu de resistents antifeixistes que som, preocupats pel que passa al món i a casa

nostra amb la voluntat de no defallir en la lluita per una societat més justa i democràtica. El llibre es publica l'any que la l'Associació Catalana d'Expresos Polítics del Franquisme ha complert el primer mig segle d'existència, resistència, proposta i acció. Persones com la Maria Salvo, l'Enric Pubill, en Lluís Martí Bielsa, en Joan Colominas, el Manolo Vázquez Montalbán, en Jordi Conill, el Miquel Nuñez i tants d'altres que ens han precedit l'han fet

possible. Com diu l'Enric en l'editorial del darrer butlletí, *Queden molts fronts oberts i nosaltres no defallirem*. Comptem amb tots vosaltres.

Si voleu adquirir el llibre contacteu amb nosaltres al correu

expresopolitics@gmail.com

INTEL·LIGÈNCIA POLÍTICA EN AQUEST TRAM DEL DEBAT PARLAMENTARI

Domènec Martínez

A la darrera Assemblea General de l'Associació (18 de setembre) els temes de la Llei de Memòria Democràtica van suscitar un notable interès. Carlos Jiménez Villarejo va fer esment a diferents aspectes que cal millorar d'aquest text, entre ells, el tractament com "d'interès públic" d'entitats memorialistes com la nostra. Carles Vallejo, el nostre President, va informar de la nostra presència activa en el marc del *Encuentro Estatal de Entidades Memorialistas*, i també de les diferents reunions i aportacions escrites que hem fet arribar als grups parlamentaris (PSOE, UP) i al Secretari d'Estat de Memòria Democràtica. Al final de la jornada, a la presentació del llibre *"Una esperança permanent"*, l'autor, Enric Cama, es va referir al gran combat ideològic present a moltes esferes, la judicatura no és la única, i va deixar constància com exemple que *"els hereus del franquisme tornen a col·locar en un carrer de Madrid el nom de Millán-Astray!, no cal dir res més."*

A l'editorial de *Catalunya Resistent* del quart trimestre del

2020, i als dos articles signats per Marc Carrillo i Domènec Martínez, queda reflectida la nostra posició sense ambigüitats i les aportacions esmentades. Allà manifestem que cal articular una resposta institucional davant dels revisionismes, l'agressió contra els espais memorials (cementiri de l'Almudena, entre d'altres) i respecte les falses equidistàncies històriques (República versus Dictadura feixista); superant les mancances i limitacions de la Llei de Memòria Històrica del 2007, entre elles la del seguiment i compliment de la Llei, per evitar que segons qui governi (doctrina Mas o doctrina Rajoy: pressupostos zero) es quedi en paper mullat.

Aquest any 2021 la nostra Associació ha estat capdavantera en una aportació que considerem essencial *"la memòria democràtica ha d'entrar a les aules, trencant dècades de silenci i oblit, i fent de la veritat i la memòria, els valors democràtics i els drets humans una matèria compartida"*. Les dues Jornades sobre Pedagogia de la Memòria (les podeu veure i consultar a la nostra Web), han tingut un ampli ressò. Durant aquest mes d'agost s'ha promogut un "Manifiesto por una

verdadera inclusión de la Memoria Democrática en el Currículum Escolar". La gran acceptació i suport de les entitats memorialistes, de les autoritats acadèmiques, professorat i una llarga llista de persones implicades en la defensa de mesures que permetin *"una actualització científica, didàctica i pedagògica en el tractament escolar i també de forma transversal"* ha constituït la millor aportació de *"la comunitat educativa al dret a la veritat, la justícia, la reparació i la no repetició, per prevenir els feixismes"*. A les pàgines d'aquesta publicació trobareu el text del manifest.

Som ara en temps clau per fer un salt decisiu. La tramitació parlamentària del projecte de Llei de Memòria Democràtica suscitarà una reacció –com ja han anticipat– de la dreta i extrema dreta. Estem a les portes d'una gran batalla política i cultural. Tornen, sense pudor, els vells relats franquistes sobre la República, la Guerra i la Dictadura. *"Pocs països han vist, com el nostre, la seva història tan manipulada"*, afirma l'Enric Cama al text citat. El cap del principal partit de l'oposició, que mai ha condemnat el règim franquista i que governa

amb el suport de formacions xenòfobes i neofeixistes a Múrcia, Andalusia o Madrid, ja ha anunciat que si arriben al Govern derogaran aquesta Llei de Memòria Democràtica.

Això ens obliga ha estar molt amatents, valorant la ponència i el text que arribi al Congrés de Diputats. Conscients que res serà fàcil, atès l'actual correlació de forces. Practicar la intel·ligència política vol dir també, participar activament amb totes les esmenes que poden millorar el text. I com estem

fent amb el grup promotor del "Manifest per una veritable inclusió de la memòria democràtica al currículum escolar", articulant propostes concretes que facin del text finalment aprovat un instrument útil per les properes generacions.

En un context molt polaritzat, amb una representació parlamentària al Congrés de Diputats i al Parlament de Catalunya de forces no neofranquistes sinó en permanent enaltiment de la dictadura i generadores d'odi contra les víctimes i les

persones que van lluitar contra el feixisme, sembla intel·ligent, políticament, actuar amb el màxim d'unitat i cooperació amb el Govern de l'estat, fugint de maximalismes estèrils, per tal que aquesta Llei arribi a bon port. Ho diem des d'una Associació que aplega una memòria combativa de milers de persones que s'ho van jugar tot per un món millor i que va inspirar la declaració del Liceu en favor d'un Memorial Democràtic. Un Memorial Democràtic al qual li queda encara molta feina per fer.

MANIFIESTO POR LA INCLUSIÓN DE LA MEMORIA DEMOCRÁTICA EN EL CURRÍCULUM ESCOLAR

Las personas y organizaciones firmantes de este manifiesto pedimos al **Ministerio de Educación y Formación Profesional** que, para garantizar el cumplimiento de los artículos 43 y 44 del Proyecto de Ley de Memoria Democrática, dé pasos cuanto antes para articular en el **curso escolar 2022-2023**

tres medidas imprescindibles para una verdadera inclusión de la memoria histórica democrática en el currículo:

1) Medidas curriculares: Se necesita la actualización de los contenidos curriculares para 4º de ESO y Bachillerato, desarrollando en los mismos de forma clara y sin falsas equidistancias los cuarenta años de represión

de la dictadura franquista y la lucha antifranquista que se mantuvo frente a ella hasta los años 70. Esto implica:

a) Revisar los libros de texto escolares y los materiales curriculares que se utilizan para que **incluyan estos contenidos** que actualmente están en buena medida invisibilizados y silenciados, utilizando expre-

siones genéricas que ocultan, más que aclaran, lo que parece no quererse abordar de forma clara y decidida.

b) Evitar expresamente la teoría de la equidistancia que viene del “segundo franquismo”, cuando el relato de la cruzada deja de ser creíble y desde las filas del propio régimen empieza a hablarse de “guerra fratricida” y de responsabilidad de ambos “bandos”.

c) Hay suficientes **ejemplos** de cómo hacerlo. Uno de ellos son las Unidades Didácticas para la Recuperación de la Memoria Histórica elaboradas por un equipo de expertos de la Universidad de León: <http://memoriahistoria.unileon.es/>

2) Medidas organizativas: Se necesita un cambio en la organización de los contenidos de Historia en el Bachillerato que, de forma similar a como se hace en otros países, dedique la historia de **1º de Bachillerato al periodo entre la Revolución Francesa y la Primera Guerra Mundial y la de 2º de Bachillerato al com-**

prendido entre el periodo de entreguerras y la historia del presente. Sólo así se acabará con la “anomalía española” que supone la separación de la Historia del Mundo Contemporáneo y la Historia de España en dos cursos diferentes de Bachillerato y se podrá insertar la Historia contemporánea de España en la del mundo. Porque:

a) Es la opción más lógica pedagógicamente

b) Sólo de esta manera se garantiza una visión que permita **comprender la historia de España en el contexto global.**

c) Es la forma de que la II República y la dictadura **no queden relegadas al final de curso**, sin llegar a ellas en ocasiones, pues pasarán a ocupar la parte central del programa, garantizando así un trabajo más sereno y extenso sobre estos contenidos fundamentales.

Será necesario, además, establecer que los 44 años del período que transcurre entre

la II República, la guerra civil y la dictadura franquista ocupen en torno al 50% de los contenidos del siglo XX, tanto en 4º de la ESO como en 2º de Bachillerato, tal como les corresponde por estricto tiempo cronológico.

3) Medidas formativas: Se necesita que en la formación inicial y permanente de **todo el profesorado** se incluya actualización científica, didáctica y pedagógica en relación con el tratamiento escolar de la memoria histórica democrática, **también de forma transversal**, para garantizar que se impulsa conjuntamente por la comunidad educativa el derecho a la verdad, la justicia, la reparación y la no repetición, para prevenir la reaparición del fascismo.

Recordeu que si voleu donar suport al manifest, ho podeu fer a través d'aquest formulari:

<https://forms.gle/H143QRbU-FhxjqGRy9>

L'IDIOTA DE LES ENSAIMADES DE CAN ROVIRA

Marià Hispano i Vilaseca

A Xavier Folch i Recasens (1938-2021)

«Mi aspiración adolescente era convertirme en un idiota, que para los griegos significaba mantenerse apartado y ser inocente. Si debía crecer, me parecía la mejor manera de hacerlo. En cambio, un estúpido se mete en todo sin entender nada y, muy a mi pesar, tomé ese camino. Pero hoy no, hoy es un día distinto a lo habitual, hoy veo algo nuevo en el sol, que me induce a un extraño optimismo»

(Los lugares del delito, Luigi Pintor 2012)

En Xavier Folch va morir el passat 24 de juny. Puc imaginar la Nit de Sant Joan que hauria desitjat: la millor coca en companyia de la seva família i amb les portes obertes per a acollir càlidament amics convidats o inesperats. Era l'home tranquil, de la quietud; d'una llibertat quotidiana destil·lada pacientment minut a minut, dia rere dia. Vaig conèixer bé aquest perfil del Xavier. Era i sóc amic dels seus tres fills, l'Albert, la Marina i l'Ernest. Joves com érem vàrem compartir molts estius a Sant Feliu de Codines organitzant festes, banyant-nos a la piscina, anant en bicicleta o xerrant a la terrassa fins altes hores de la nit. Tot i ser molt joves, el Partit estava molt present. En Xavier, la Dolors, el meu pare, la Laieta Berenguer, en Francesc Vallverdú o la Joaniquet eren militants

del PSUC i veïns a Sant Feliu. Parlem del 1977.

Tot i l'efervescència política del moment, el meu record d'aquells estius s'enclava en l'amistat d'aquells joves i els vincles familiars de tots plegats. I és així com recordo haver descobert a la persona, al Xavier Folch. Entrar a casa seva amb la Marina i veure'l llegint a la butaca del menjador davant una taula plena de llibres i premsa. Una salutació cordial i un petó a la seva filla. Podien ser llibres, música o bé converses amb la Dolors o amb un dels seus fills. M'atreia de casa dels Folch aquest ambient familiar de respecte i admiració mútua que sentien els uns pels altres. Quan sopava a casa seva observava com en Xavier es transformava en un gran admirador dels seus fills, escoltant atentament la crònica apassionada que l'Ernest feia d'un gol

del Barça, la passió de l'Albert per una peça de música o l'opinió d'un llibre expressada per la Marina. A taula l'àpat era de primera -la Dolors cuina com els àngels-.

La sobretaula, però, esdevenia més combativa. Es tractava de pactar quina seria l'hora de tornada a casa. La Marina -i jo de suport logístic- iniciava forta l'aposta, i, la Dolors, iniciava forta la rebaixa horària, la contraoferta... fins que el Xavier posava ordre en el combat i se signava l'armistici: tornes a casa a les dues de la nit.

Aquest és el Xavier Folch que avui enyoro enormement, l'home bo que estimava com ningú el seu entorn familiar, els amics i els petits capricis i moments quotidians. Com diu en Luigi Pintor, un idiota més que volia mantenir-se innocent i gaudir dels segons del dia i de

la vida: de les ensaïmades de la pastisseria Rovira, de cada partit de tennis, de totes les lectures, de totes les converses. Però una vida així, en la innocència, no va ser possible. Sabem tots que en Xavier es va veure -com tants i tantes ciutadanes de la seva generació- cridat a lluitar contra les injustícies i contra el feixisme; per un món mi-

llor, més digne i més lliure. En agafar aquest camí de militant per la democràcia i el socialisme va posar en risc el seu món menut, l'arrel de la seva vida. La persecució, els maltractaments i la presó patida durant el franquisme no el van fer canviar, ans el contrari, el van reafirmar en el seu tarannà del *de mica en mica s'omple la pica*.

Fou un bon comunista, un gran demòcrata, un editor de prestigi i un gladiador de la cultura catalana. I tots els matins dels estius passats a Sant Feliu de Codines, tot just llevar-se, no oblidà mai d'apropar-se a can Rovira i comprar ensaïmades per a l'esmorzar en família.

LA ASOCIACIÓN EN LAS FIESTAS DE LA MERCÈ

Antonia Jover

Este año, y por primera vez, han participado en las fiestas de la Mercè (Fiesta Mayor de la ciudad de Barcelona), entidades memorialistas que han colaborado a través de talleres culturales pedagógicos. La ACEPF, con su presidente Carlos Vallejo al frente, participó explicando al público asistente el funcionamiento de una ciclostil, con la que se confeccionaba todo un mundo ilegal y

clandestino de publicaciones, propaganda, documentos, etc.

Nuestra compañera Isabel Alonso dio a conocer, con auténticos clichés de la época, como se trabajaba en la confección de documentos clandestinos contra el franquismo. También explicó el montaje y funcionamiento de la "vietnamita", rudimentaria máquina de imprimir hoja a hoja, y hasta enseñaron las copias a papel carbón, que, aunque recientes

en el tiempo, muchos jóvenes desconocían. Rosario, Carlota, Ignasi, Antonia, etc., apoyaron a Carlos y a Isabel, añadiendo sus experiencias personales y sus vivencias en la confección de propaganda antifranquista durante las luchas clandestinas en las que participaron activamente.

Intervino después Mireia Clemente presentando el proyecto escénico "La Voz ahogada", como nació el proyecto de in-

corporar el teatro a la Memòria Històrica y el éxito que ha acompañado las representaciones. En el poco tiempo transcurrido ya se tienen escritas y estrenadas 4 obras, dirigidas y estrenadas por Iván Campillo. En breve se estrenará una quinta obra sobre la lucha de las mujeres en los barrios, especialmente en las asociaciones de vecinos de "Nueve Barrios" y "Sant Martí", proyecto que ha recibido el primer premio de la Filadora Cultural 2021.

También intervino Rod McDonald, escultor británico que explicó el proyecto de escultura-homenaje a los brigadistas del barco "Ciudad de Barcelona", que se inaugurará en la población de Malgrat de Mar, lugar donde fue hundido durante la guerra. A raíz de este proyecto se ha creado, con otros colaboradores y entidades como la Amical de les Brigades Internacionals de Catalunya, una iniciativa de arte llamada "Solidarity Park" que será un Festival de Arte (música, artes escénicas, fotografía, artes plásticas, audiovisuales, etc.). Mientras se realizaba esta exposición del proyecto se realizaban prácticas de esculpir.

Únicamente hay que lamentar que algunas personas que querían acceder a la sala de las Cocheras de Sants, donde rea-

lizábamos las exposiciones las entidades memorialistas, no pudieran hacerlo a causa de las medidas de seguridad motivadas por el COVID 19, lo que provocó las normales quejas.

Esperemos que en próximas ediciones se pueda participar con normalidad y en un lugar más apropiado.

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE “EL TOP, LA REPRESIÓN DE LA LIBERTAD (1963-1977)” DE JUAN JOSÉ DEL ÁGUILA

Montse Torras

El 24 de setembre a l'Auditori Marcelino Camacho de Madrid es va presentar el llibre “**El TOP, la represión de la libertad (1963-1977)**” que recull la rigorosa i extensa investigació que ha dut a terme sobre el TOP, l'advocat laboralista, magistrat i doctor en Dret **Juan José del Águila**. En aquesta edició hi afegeix noves dades. El pròleg és de la que fou la primera dona en ocupar la presidència del Tribunal Constitucional, Maria Emilia Casas (ara és presidenta emèrita). Ha estat editat per la Fundación Abogados de Atocha i el Minis-

terio de la Presidencia, Relaciones con las Cortes y Memoria Democrática.

Va obrir l'acte la secretària general de CCOO de Madrid, Paloma López, que en la seva intervenció va destacar que “*En las escuelas alemanas se estudia la Alemania nazi. En España ni siquiera en las facultades de Derecho se imparte el Tribunal de Orden Público (TOP), cuando su estudio es fundamental para entender la máquina represiva del franquismo contra la clase trabajadora, el movimiento estudiantil y la oposición política a la dictadura durante los años 60 y 70*”. S'ha de fer molta pe-

dagogia de la Memòria Democràtica i s'ha de conèixer molt bé el passat per saber on som.

María Emilia Casas també es va referir a la importància d'assumir el nostre passat: “*Es como si en las facultades de Historia no se estudiara la época de Isabel II. El pasado hay que asumirlo, lo que fue, fue. Durante la dictadura no había tribunales de justicia sino de injusticia, eran tribunales de represión de las ideas y de la conflictividad estudiantil y social*”.

El secretari d'Estat de Memòria Democràtica, Fernando Martínez, va anunciar que la *Ley de*

Memoria Democrática, que es tramita al *Parlamento*, planteja la radical nul·litat de totes les condemnes del TOP i de la resta del sistema repressor franquista. També va ressaltar la importància de que surtin els noms de les persones processades, *"Hay que humanizar a las víctimas y visibilizarlas"*. Va acabar dient que cal fer pedagogia de la Memòria.

També van intervenir: Victoria Ortega Benito, presidenta del *Consejo General de la Abogacía Española*; José María Alonso Puig, degà del *Colegio de Abogados de Madrid*; Alejandro Ruiz-Huertas Carbonell, president de la *Fundación "Abogados de Atocha"*, i José María Mohedano Fuertes, advocat i *Patrono de la Fundación "Abogados de Atocha"*, que va fer de moderador.

En aquesta segona edició, les dades han augmentat perquè ha tingut accés a més informació. Hi ha el llistat de totes les persones processades: 9146, de les quals 8240 homes i 906 dones. També hi ha el llistat dels advocats i procuradors. D'un total de 1423 advocats i advocades que van participar en la defensa dels processats, n'hi ha cinc que són els que van actuar com a defensors de més processats, de les quals tres d'elles són advocades: Josep Solé Barberà 214, Juan Maria Bandrés Molet 154, Mª Cristina Almeida Castro 152, Mª Luisa Suárez Roldán 150, Francisca Sauquillo Pérez del Arco 142. Tots aquests noms no s'esbo-

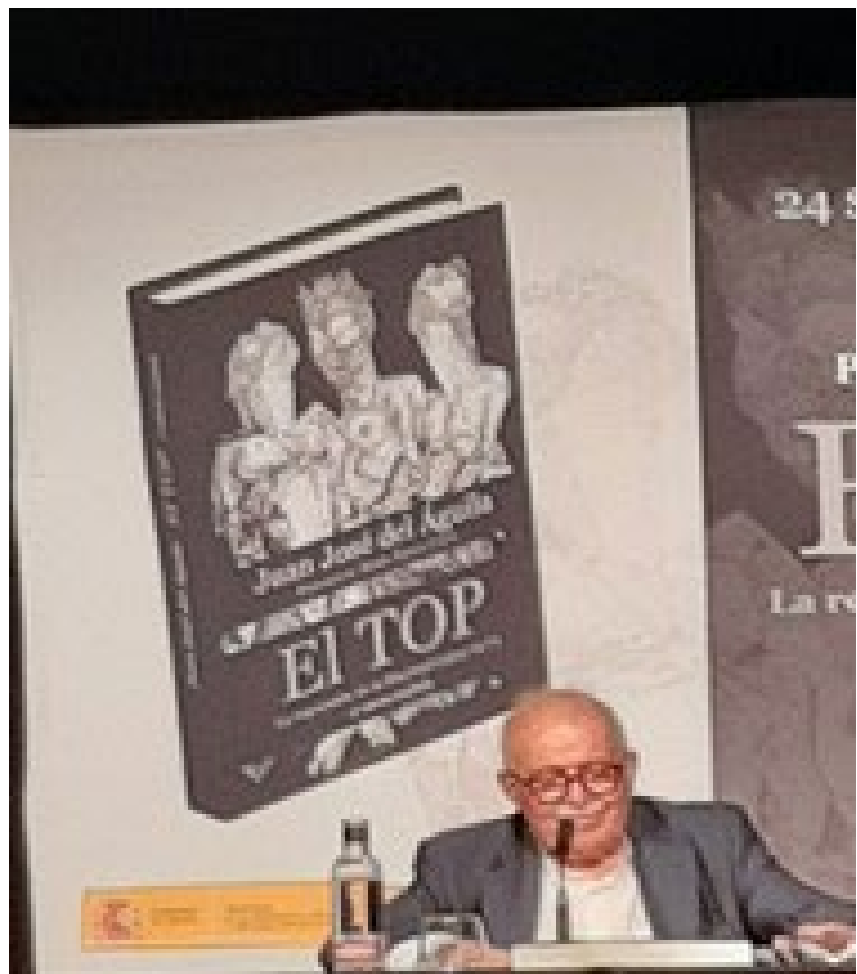
rraran mai de la història.

La presentació d'aquest llibre es va convertir en un homenatge a totes les persones que van patir la repressió durant la dictadura franquista i que van pagar amb la seva vida o bé amb dures penes de presó pel fet de lluitar per la democràcia i els drets de la classe treballadora.

L'ACEPF va estar present en la presentació del llibre a Madrid i està previst fer-ne una a Barcelona. Es volia fer el març de 2021, per commemorar els 10 anys del gran acte que es va celebrar a l'Auditori de Barcelo-

na: *Un homenatge a la Generació TOP*, en el qual va intervenir Juan José del Àguila, gràcies a la projecció d'una entrevista que se li va fer a Madrid.

Esperem poder fer la presentació del llibre el primer trimestre de 2022.

X TROBADA TRANSFRONTERERA DE LA MEMÒRIA HISTÒRICA DEMOCRÀTICA I ANTIFEIXISTA

(Mauléon, 8-10 octubre 2021)

Isabel Alonso Dávila

L'associació *Terres de Mémoires et de Luites* ha sigut l'organitzadora aquest any de la Trobada Transfronterera de la Memòria Històrica democràtica i antifeixista, la X d'aquestes trobades, que ha tingut lloc a Mauléon, municipi del Departament de Pirineus Atlàntics. L'apertura de la Trobada es va fer a la Sala del Consell Muni-

cipal de l'Ajuntament de Mauléon amb parlaments, entre d'altres, de l'alcalde de Mauléon, del director del Instituto Navarro de la Memòria i de la presidenta de l'associació *Terres de Mémoires et de Luites*, a més d'una senadora i un representant del govern regional. És a dir, moviment associatiu i institucions es van donar la mà a aquest acte.

A continuació, es va inaugurar

l'exposició *Fronteres de formigó*, una sèrie de plafons sobre el Mur de l'Atlàntic i la Fortificació dels Pirineus, (el primer construït per treballadors forçats per la dictadura franquista). Aquesta exposició l'ha organitzat l'Institut Navarrès de la Memòria.

Les sessions de treball d'aquesta X Trobada ens han permès conèixer l'històric de les tro-

bades anteriors, celebrades a Saragossa (2011 i 2016), Oloron Sainte Marie (2012, 2014 i 2018), Jaca (2013), Pamplona (2014 i 2017), Bordeus (2015), Canfranc (2019); escoltar a acadèmics de les universitats de Saragossa i Tolosa dialogar sobre el retorn dels feixismes; veure el curt de ficció *A golpe de tacón* i un muntatge de la Filmoteca Española a partir de films familiars de exiliats i exiliades espanyols i, molt es-

pecialment, valorar el Projecte de Llei de Memòria Democràtica amb intervencions des del món jurídic lligat a les associacions memorialistes. A més d'aquestes sessions generals, hi va haver dos grups de treball, un sobre temes educatius, on es va decidir donar suport al Manifest per la inclusió de la memòria històrica democràtica al currículum escolar, i un altre sobre aspectes de gènere. Com a cloenda, el diumenge al

matí es va actualitzar el manifest i es van valorar dues possibilitats per a la organització de la següent trobada, que serà la XI: Pamplona o algun lloc de Catalunya. A casa nostra no se n'ha organitzat mai cap i podria suposar que hi participessin associacions d'altres zones d'Espanya i França més lligades a la Mediterrània. En un mes, tindrem la resposta.

HOMENATGE A SALVADOR ALLENDE

Una delegació de l'Associació va assistir al tradicional acte d'homenatge al president Allende que cada any es celebra a la plaça que porta el seu nom al barri del Carmel.

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE "18 DE OCTUBRE DE 1971. LA OCUPACIÓ DE SEAT"

El passat dilluns 18 d'octubre es va presentar el llibre **"18 de octubre de 1971. La ocupación de SEAT"** a l'Espai Asamblea de CCOO.

Aquest llibre commemora el cinquantè aniversari de l'ocupació de la fàbrica de SEAT a la Zona Franca de Barcelona el 18 d'octubre de 1971, per exigir el restabliment dels delegats acomiadats. Aquell dia els mateixos repressaliats van entrar a la fàbrica barrejats amb el torn de matí, provocant una vaga general i la marxa que va acabar amb una gran concentració davant la direcció de la fàbrica. Després d'un matí d'espera tensa, a primera hora de la tarda la policia va irrompre als tallers dissolent la concentració i causant la mort d'Antonio Ruiz Villalba i un gran nombre de ferits.

S'ha escrit que l'ocupació va contribuir en gran mesura a donar un fort impuls al moviment obrer i a la lluita antifranquista. La classe obrera havia començat a perdre la por a la dictadura, a les represàlies, a l'acomiadament... I amb ella l'emblemàtica 'empresa model' del règim es va convertir en la 'punta de llança' del moviment obrer espanyol. L'objectiu principal d'aquest llibre és aportar la visió dels

seus protagonistes: els treballadors de SEAT. Més d'una cinquantena de persones vinculades a SEAT i els esdeveniments descrits han participat en la seva preparació. El llibre té dues parts: la primera descriu el context sociopolític general, les condicions de treball, les mobilitzacions prèvies, la pre-

paració de l'ocupació i el seu relat en primera persona. La segona part inclou el testimoni de nombroses persones que van participar directament o indirectament en l'ocupació. El treball es completa amb la reflexió de reconeguts dirigents sindicals sobre les seves repercussions socials i polítiques.

18 de octubre de 1971 La ocupación de SEAT

Narración y representación histórica

"LA INICIATIVA DEL MOVIMIENTO OBRERO"

ANY VICTÒRIA PUJOLAR

100

Victòria Pujolar Amat

El Govern de la Generalitat de Catalunya ha aprovat commemorar de manera oficial els cent anys del naixement de Victòria Pujolar Amat (Barcelona, 1921 - Madrid, 2017) militant antifranquista, primera locutora en llengua catalana a Ràdio Espanya Independent (REI), coneguda popularment com "La Pirenaica" i pintora i dedicar aquest any a organitzar i coordinar al llarg de l'any 2021 una sèrie d'actes públics de reconeixement a les seves aportacions.

L'Associació Catalana d'Ex-presos Polítics del Franquisme s'ha adherit a aquesta commemoració donat que la Victòria Pujolar fou membre de la nostra associació.

El passat 26 d'octubre es va fer l'acte central de l'Any Victòria Pujolar a l'Auditori del Palau de la Generalitat. Podeu veure'l en el següent enllaç:

[Acte central de l'Any Victòria Pujolar Amat - YouTube](#)

En el marc de l'Any Victòria Pujolar Amat l'Institut Català de les Dones realitzarà les següents actuacions:

- Edició d'un llibre amb la seva **biografia** a càrrec d'Elvira Altés.
- **Representació teatral** de l'entrevista que Teresa Pàmies va publicar en el llibre Ràdio Pirenaica on Victòria Pujolar Amat explica la etapa viscuda mentre era la veu femenina i catalana de La Pirenaica, a càrrec d'Araceli Bruch i Pla i Maria Josep Arenós Ardiaca.
- **Exposició itinerant** amb la finalitat de posar en valor la figura de Victòria Pujolar Amat, la qual s'ofereix amb conferències i visites guiades.
- **Exposició de l'obra pictòrica** de Victòria Pujolar

Amat a la seu de la Fundació Felícia Fuster, artista que també celebra enguany el seu centenari, durant el gener i març de 2022.

- Campanya a les xarxes socials **#AnyVictòriaPujolarAmat** amb la finalitat de divulgar frases per donar a conèixer la seva trajectòria vital i el seu pensament.

ARREU LA SORRA, VEUS I MÚSICA PER A UN ANTIFEIXISME QUOTIDIÀ

ARREU LA SORRA
VEUS I MÚSICA PER A UN ANTIFEIXISME QUOTIDIÀ

20 de Novembre de 2021 a les 18:00h.
LA MODEL, ESPAI MEMORIAL - Entença 155

filadora

Associació Catalana d'Ex-presos Polítics del Franquisme

lladora i republicana en temps del feixisme.

En aquest projecte artístic Mónica Miquel, Vladimir Mayakovski, Maria-Mercè Marçal, Leonard Cohen, Luigi Pintor, Frederic Mompou, Paulo Leminsky, Benjamin Biolay, Chiara Mastroianni i W.H. Auden abracen més de mil llibertats conquerides; també a la Cassandra Mestre Ferrando.

Arreu la Sorra és una adaptació del llibre de Cassandra Mestre feta per la companyia l'Ampolheta (nom que rebien els antics rellotges nàutics de sorra), formada per un grup de joves amants de la música, la poesia i el teatre.

El 20 de novembre de 2021 a les 18:00h a LA MODEL, ESPAI MEMORIAL C/Entença 155 s'estrenarà l'espectacle **Arreu la sorra**, projecte impulsat per l'Associació Catalana d'Ex-presos Polítics del Franquisme i una de les propostes guanyadores del programa de suport cultural FILADORA.

Assistència lliure a l'espectacle fins a completar l'aforament. Cal venir abrigat, La Model no disposa de sistemes de calefacció. Indispensable reserva prèvia a: expresospolitics2018@gmail.com

Poesia i música bressolen els records de la Cassandra, germana de Numen Mestre, memòria d'una família treba-

CAP DE SETMANA ANTIFEIXISTA, 23 I 24 D'OCTUBRE DE 2021

Eduard Amouroux

El 23 i 24 d'octubre es va celebrar a Barcelona, organitzat per l'Amical de les Brigades Internacionals, l'Amical de Mathausen i la nostra Associació, el Cap de Setmana Antifeixista coincidint amb la commemoració del comiat de les Brigades Internacionals que es va fer a la ciutat l'octubre de 1938. Les Brigades Internacionals van significar el moment més àlgid de la història de l'internacionalisme i de l'antifeixisme i enguany s'han vinculat a la creació a Barcelona, la tarda del 23 d'octubre, de la secció espanyola de l'*Associazione Nazionale Partigiani d'Italia* (ANPI).

El diumenge 24 es va inaugurar la remodelació del Fossar de la Pedrera i el trasllat del monument en record dels brigadistes internacionals Guido Picelli i Antonio Cieri. A l'acte van intervenir el director de Cementiris de Barcelona, l'Associació Catalana d'Expresos Polítics del Franquisme, l'Amical de les Brigades Internacionals, el vicepresident de la FIR, l'AICVAS Nazionale i de Parma i el president del *Consiglio Comunale de Parma*.

A continuació, al Museu Oliva Artés, es va commemorar el

70è aniversari de la fundació de la Federació Internacional de Resistents (FIR), que agrupa a totes les associacions de partisans, maquis, excombatents deportats i resistents antifeixistes d'Europa. A Espanya en formen part: l'Amical de Mathausen i Altres Camps, l'Amical de les Brigades Internacionals i l'Associació Catalana d'Expresos Polítics del Franquisme. Es va retre homenatge a Delfina Tomás, exiliada del franquisme, que va ser secretaria de la FIR a Viena. Va cloure l'acte el regidor de memòria democràtica de l'Ajuntament de Barcelona, Jordi Rabassa.

Volem agrair la col·laboració

de la coral dels laioflautes que va assistir a tots els actes i va interpretar diverses peces en català, castellà i italià.

Al vespre es va representar l'obra sobre les Brigades Internacionals **"Una nova primavera"** a càrrec de *La voz ahogada, projecte escènic*. L'acte va confluïr en streaming amb el projecte Solidarity Park amb salutacions internacionals i grups de cantants de New York, Suècia, Itàlia, Alemanya i Barcelona.

En el proper número de Catalunya Resistent tractarem més extensament aquests esdeveniments.

Amical de les Brigades Internacionals

MARÇ 1937: GUADALAJARA, ITÀLIA: VICTÒRIA DE L'ANTIFEIXISME

Eduard Amouroux

El març de 1937 és va produir a Guadalajara la primera victòria republicana en una batalla a camp obert en la qual les Brigades Internacionals van participar-hi de manera important i els italians de manera particular, tant en el costat de la República com en el costat dels feixistes. A Guadalajara és va produir el fet curiós d'un enfrontament entre italians. Entre els que van protagonitzar l'ofensiva feixista per avançar cap a Madrid i els que van defensar amb èxit la capital.

Després del Cop d'Estat militar del juliol de 1936, les tropes rebels volien entrar victorioses a Madrid, la capital de la República i aconseguir la ràpida caiguda del govern legal. Feia setmanes que Mussolini havia enviat les seves tropes, quatre divisions mal anomenades de voluntaris, a recolzar l'exèrcit franquista. Aquests soldats arriben perfectament equipats amb munició suficient i molts han participat a la guerra d'Etiòpia i per tant tenen experiència de combat. La seva primera missió important es trencar la defensa de

Madrid. Conquerir la capital té un significat crucial per al desenvolupament de la guerra. L'aproximació per Guadalajara hagués permès rodejar la capital i estrènyer-la com amb una tenalla.

Un cop més, com en altres batalles de la Guerra d'Espanya, s'incorporen a la lluita i tenen un paper decisiu les Brigades Internacionals; en aquest cas farem especial menció de la Brigada Garibaldi, formada per brigadistes italians, lluitadors antifeixistes fugitius de la repressió de Mussolini. Italians antifeixistes que lluitaran contra italians que han vingut, molts d'ells enganyats, a lluitar en el bàndol colpista.

A Itàlia, la lluita contra els feixistes venia de lluny. Per exemple, els brigadistes Antonio Cieri i Guido Picelli a l'any 1922 van defensar amb èxit la ciutat de Parma de l'ofensiva dels feixistes; 20.000 camises negres volien ocupar la ciutat. Van liderar el suport popular i van aturar l'ocupació. Més tard perseguits per les forces de seguretat de Mussolini van haver de fugir i passats els anys es van incorporar a les Brigades

Internacionals de la Guerra d'Espanya. Són un clar exemple de la lluita internacional contra les forces feixistes que volien dominar Europa.

La batalla de Guadalajara es planteja per part de l'Estat major franquista amb la voluntat de trencar el front entre Jadraque i Almendrones, ocupar Guadalajara i amenaçar Madrid per la carretera d'Alcalà. A partir del dia 9 de març amb la incorporació de les Brigades Internacionals a l'exèrcit republicà, especialment la Brigada Garibaldi, s'inicia amb èxit la contraofensiva que fa recular l'enemic. El temps meteorològic facilita les coses, la pluja i la neu sobre del terreny colpista impedeix l'enlairament de la seva aviació, mentre els tancs russos T-26 provoquen la fugida desordenada de les tropes italianes del bàndol franquista. Aquesta batalla representa una gran victòria del antifeixisme italians després de molts anys de persecució de Mussolini. Guadalajara va ser la primera derrota del feixisme, una demostració de la internacionalització de la guerra d'Espanya i un exemple de l'eficàcia de les Brigades Internacionals.

L'enllaç. Butlletí de l'Amical d'Antics Guerrillers de Catalunya

CRISTINA ZALBA, UNA DONA HEROICA A L'OIX DE 1945

Sònia Sala, neta de Cristina Zalba i Raül Valls,
president de l'Amical Antics Guerrillers

"Nos dimos un nuevo abrazo y ella emprendió el camino de regreso y yo me fui hacia el primer pueblo francés"

Així conclou l'informe escrit pel guerriller Antonio Figueras i Cortacans, cap del 19 grup de l'Agrupació de Guerrillers Espanyols, "Grup Bordoy", de l'Agrupació "Reconquista de España", i aquí començava la sorpresa del descobriment de l'heroïtat que va dur a terme la Cristina Zalba i Rodis durant els anys de la postguerra i que, fins aquell moment, havia quedat amagada per la por a les represàlies del règim franquista. La Cristina va néixer a l'Hospital Clínic de Barcelona el 7 de maig de 1909 i va ser dipositada a la Maternitat de la mateixa ciutat l'endemà de néixer. Allà, un jutge la va inscriure amb els cognoms Zalba i Rodis, que ell mateix va escollir. Tot i que

la família, mitjançant el Servei de Recerca dels Orígens de la Generalitat de Catalunya, ha intentat en diverses ocasions descobrir el nom de la mare biològica, ha sigut impossible ja que no es va trobar el llibre de registre de parts de la data del seu naixement, que probablement va cremar-se en un incendi a l'arxiu de l'hospital.

Va ser una dona forjada en les dificultats. Abandonada de nounada, va ser acollida per la família Rustullet-Brusí (de Maçanet de Cabrenys) per a que l'alletessin i criessin durant els primers anys i amb qui va crear uns bonics vincles de per vida. L'any 1914 va retornar a la Maternitat de Barcelona on, al cap d'un temps, va ser adoptada pel matrimoni Delós-Solà de Sant Joan de les Abadesses,

que van donar-li els seus cognoms. Al cap de poc temps, el matrimoni adoptiu va tenir una filla biològica, fet que va ocasionar l'arraconament de la Cristina a un segon terme, fins al dia del seu casament (a l'edat de 25 anys). Així doncs, el 1934, poc abans de l'inici de la Guerra Civil, va casar-se, no sabem si per voluntat pròpia, per necessitat o per imposició, amb l'Enric Sala Planella, de Sant Pau de Segúries, i van quedar-se a viure a Sant Joan de les Abadesses. L'any 1935 va néixer el primogènit de la família, en Joan.

La Cristina va treballar durament a la Fàbrica Espona, una filatura de Sant Joan de les Abadesses, fins que durant la Guerra Civil la fàbrica va sofrir greus desperfectes per un in-

cendi provocat. Durant aquells anys va pertànyer a la CNT, el que ens demostra la seva personalitat lluitadora i reivindicativa, allunyada del que s'esperava de la dona en aquells anys: submissió i sacrifici a la família.

Acabada la guerra i retornat l'Enric, soldat de la República, del camp de presoners, el mes d'octubre de 1940, durant el gran aiguat d'aquell any, la família va traslladar-se amb els pares adoptius de la Cristina, al Mas la Sala de Santa Bàrbara de Pruneres (Oix), per a dedicar-se a la pagesia. Allà van néixer els dos altres fills del matrimoni, en Josep (1943) i la Maria (1945). L'any 1954 van traslladar-se a Castellfolit de la Roca, on va viure fins el 21 d'agost de 2001 quan va morir als 92 anys.

Els fets de La Sala

El 31 de desembre de 1944 al Mas Puigvert de Sant Iscle de Colltort fruit d'una delació es va produir una emboscada de la Guàrdia Civil sobre el grup de guerrillers que s'hi havien apropiat a comprar menjar. A resultes de l'enfrontament va quedar ferit de mort el maqui anomenat Palau. L'Antoni Figueras va rebre un tret a la cama però va poder fugir muntanya amunt. Durant dotze dies, sota el fred i la neu que assolaven el continent euro-

peu, va restar amagat en un lloc indeterminat fins que el 12 de gener va arribar a l'Ermida de Santa Bàrbara de Pruneres, al terme municipal d'Oix, on es va refugiar. Portava 5 dies sense menjar ni beure res, caminant sobre un gran nevada. L'endemà es va dirigir al mas La Sala, a 10 minuts de Santa Bàrbara. Allà va demanar aixopluc, aigua i menjar al masover de la casa, Enric Sala Planella. Al cap de poc temps hi va arribar la Cristina, la seva dona, que era al metge a Barcelona. A més de la parella de masovers a la casa hi vivien els seus dos fills i els pares adoptius de la Cristina, Bartomeu Delòs i Carme Solà. I també un mosso, Joan Camps Solà, dirigent del PSUC a Ogasà, que s'hi amagava sota un identitat falsa.

En un primer moment, després de fer-li les primeres cures, el van acomodar al corral per que pogués descansar amb la intenció que l'endemà seguís el seu camí cap a la frontera. L'endemà però es van trobar que a causa de la ferida de la cama i de les congelacions als peus no es podia posar dret i va romandre vuit dies més al corral. Davant la possibilitat que un destacament de soldats franquistes s'instal·lés a la casa (cosa habitual en l'època ja que tenien la zona fronterera molt vigilada i s'allotjaven als masos que trobaven al seu camí, sense que les famílies que hi vivien poguessin negar-s'hi) van decidir dur-lo al mas La Canova, proper a casa seva i que llavors estava deshabitat. La Cristina durant tots aquells

dies, matí i tarda, li duia menjar i li guaria les ferides. La Cristina li va demanar el seu nom real i l'adreça dels seus pares per poder-hi contactar en el cas de que morís.

El perill era extrem per la presència militar en aquella zona de frontera i per les constants visites de la Guàrdia Civil als masos de l'Alta Garrotxa, però davant els naturals temors de l'Enric i la resta de la família, la Cristina es va mantenir ferma en el compromís de protegir-lo: "...aquesta gent es juga la vida per nosaltres, què menys que nosaltres ens la juguem per ells. I no oblidis Enric que prefereixo més ser la vídua d'un heroi que no la dona d'un covard" li va dir ras i curt al seu marit. I així era certament, ja que el suport a la guerrilla els posava a tots en greu perill. Finalment i passat el risc més imminent, van poder traslladar a l'Antoni a una discreta habitació del mas on va estar la resta del temps. La Cristina, va viatjar fins a Granollers on l'Antoni hi tenia uns oncles per comunicar-se amb ells i fer-los saber que era viu. També va contactar amb el seu pare, que vivia a Lleida, d'on eren naturals, que els va poder ajudar econòmicament pel seu manteniment. Tot aquests compromís de la Cristina es donava enmig de tremendes dificultats i fins i tot d'un embaràs, ja que durant aquell 1945 va néixer la Maria, la filla petita. També cal recordar que estem parlant d'una època en que la dona estava totalment sotmesa al seu marit, tot i que la Cristina no havia

sigut mai submisa, ja que era una dona amb molt caràcter i molta personalitat. El 1945 era un any de grans esperances polítiques, la fi de la guerra a Europa i la derrota del feixisme obria la porta a la caiguda de Franco.

Durant aquells mesos, que es van convertir en un any i mig, l'Antoni a poc a poc es va anar

recuperant de les seves ferides mentre la Cristina es va encarregar en tot moment d'ell, curant-lo i alimentant-lo com si d'un altre fill es tractés. Davant de la impossibilitat d'aconseguir documentació a l'Antoni per a facilitar una sortida legal de país, el 7 de juny de 1946 la Cristina va decidir acompanyar-lo fins el Coll de les Falgueres per on podria passar

a França. Van caminar durant tota la nit evitant els controls de la Guàrdia Civil i, a trenc d'alba, s'acomiadaren al coll amb una forta i emocionada abraçada. L'Antoni va passar a França, i ell i la Cristina ja no es van tornar a veure mai més. I així va concloure una bella història de cura, amistat i heroisme enmig d'aquella ferotge lluita contra el franquisme.

XXXII HOMENAJE AL GUERRILLERO ESPAÑOL - XX JORNADA EL MAQUIS EN SANTA CRUZ DE MOYA

Els dies 1, 2 i 3 d'octubre, una nombrosa delegació de l'Associació va desplaçar-se, com cada any, a la localitat de Santa Cruz de Moya per assistir a les XXII Jornades del Maquis, organitzades per la Gavilla Verde.

La Nadia Cánovas i la Remei Martí van fer l'ofrena en nom de l'Associació Catalana d'Expresos Polítics del Franquisme i de l'Amical d'Antics Guerrillers de Catalunya.